

Posudzovanie rizika malých rybárskych lodí

Úvod

Rybolov je jednou z najnebezpečnejších profesií. Riziko nehody je v odvetví rybolovu 2,4-násobne väčšie ako je priemer vo všetkých priemyselných odvetviach EÚ (*). Práca v ťažkom prostredí, s dlhými a nepravidelnými zmenami môže zvyšovať rozsah, pravdepodobnosť alebo závažnosť chorôb a nehôd spojených s prácou, ktorými trpia pracovníci.

Účelom tejto faktografickej stránky je pomôcť tým, ktorých povinnosťou je ochrana zdravia a bezpečnosti pri práci, zredukovať riziko pre pracovníkov v tomto nebezpečnom priemyselnom odvetví tým, že vykonajú posudzovanie rizika a urobia preventívne kroky. Zamestnávateľ zodpovedá za vykonanie posudzovania rizika a za to, aby boli potrebné informácie oznamované pracovníkom.

pečnom priemyselnom odvetví tým, že vykonajú posudzovanie rizika a urobia preventívne kroky. Zamestnávateľ zodpovedá za vykonanie posudzovania rizika a za to, aby boli potrebné informácie oznamované pracovníkom.

Legislatíva

Požiadavky ochrany zdravia a bezpečnosti rybárskych lodí stanovuje európska a medzinárodná legislatíva a presadzujú sa na národnej úrovni. Uplatňuje sa oveľa viac noriem, ktoré sú často definované podľa veľkosti lode. K európskej legislatíve patrí:

- Smernica Rady 89/391/EHS z 12. júna 1989 o zavedení opatrení na podporu zlepšenia v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pracovníkov pri práci;
- Smernica Rady 93/103/ES z 23. novembra 1993 týkajúca sa minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek pri práci na palube rybárskych lodí.

Čo je nehoda?

Lodiarsky priemysel rozlišuje medzi nehodami pri práci a nehodami na mori.

Nehody pri práci

Nehoda pri práci je nehoda, týkajúca sa člena posádky počas normálnych pracovných operácií na palube, vrátane takých operácií, ako je vykladanie úlovku.

Nehody na mori

Nehoda na mori je udalosť, ktorá sa stane s loďou na mori ako kolízia alebo uviaznutie na plytčine. Zahŕňa všetky nehody posádky spojené s prevádzkou lode. Táto informačná stránka sa nezaobrá prevenciou nehôd na mori.

Posudzovanie rizika

Od zamestnávateľov sa požaduje, aby posudzovali riziká bezpečnosti a ochrany zdravia a urobili akčné kroky na zlepšenie úrovne ochrany poskytovanej pracovníkom postupom, ktorý nazývame posudzovanie rizika. To je možné rozdeliť na rad krokov.

Aký je rozdiel medzi nebezpečenstvom a rizikom?

- Nebezpečenstvo je čokoľvek, čo môže spôsobiť ujmu na zdraví.
- Riziko je pravdepodobnosť, že niekto príde k ujme na zdraví.

1. Dávajte pozor na nebezpečenstvá

Rozmýšľajte o práci, ktorá sa vykonáva a o zariadení a chemikáliách, ktoré sa používajú. Co môže zapríčiniť ujmu na zdraví? Napríklad:

- pády cez palubu;
- zamotanie sa do sietí;
- byť privalený medzi pohybujúcimi sa predmetmi;
- hluk strojovni;
- porezania v dôsledku manipulácie s úlovkom alebo rybárskym náčiním.

Pri posudzovaní sa zaoberajte všetkými relevantnými technikami rybolovu (napr. konzervovanie alebo lov vlečnou sieťou), pretože každá z nich predstavuje osobitné nebezpečenstvá a riziká, spolu s bežnými a prebiehajúcimi procesmi ako je nastupovanie na loď alebo údržba motora. Použite kontrolný zoznam uvedený na tejto informačnej stránke ale berte na vedomie, že to nie je vyčerpávajúci zoznam. Smernica Rady 93/103/ES týkajúca sa minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadaviek pri práci na palube rybárskych lodí poskytuje rozsiahly zoznam minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadaviek pre rybárske lode.

2. Rozhodnite, kto môže utpieť ujmu na zdraví a ako

Rozmýšľajte o každom, kto by mohol byť zranený, to znamená nielen zamestnanci ale aj zmluvní dodávatelia, samostatne zárobkovo činné osoby, iné posádky a verejnosť.

3. Zhodnoťte riziká a rozhodnite o realizačnom výstupe

Je pravdepodobné, že by niekto utrpel ujmu na zdraví? Ak by sa niekto mohol zraniť:

- môžete nebezpečenstvo úplne odstrániť?
- je možné mať pod kontrolou riziko?
- je možné prijať ochranné opatrenia na ochranu všetkých pracovných síl?
- sú potrebné osobné ochranné pracovné prostriedky a pomôcky na ochranu pracovníka pred rizikom, ktoré nie je možné adekvátne kontrolovať kolektívnymi preventívnymi opatreniami?

4. Vykonajte realizačný úkon

Po ukončení posudzovania rizika vypracujte zoznam potrebných preventívnych opatrení podľa poradia dôležitosti, potom vykonajte daný realizačný úkon a zaangažujte do daného procesu pracovníkov a ich zástupcov. Úkony na zníženie rizika pre pracovníkov by mali byť súčasťou každodennej prevádzky rybárskych lodí.

5. Revidujte zistenia

Spôsoby práce, spolu so zariadeniami a chemikáliami sa menia. Keď príde k významnej zmene, skontrolujte a ubezpečte sa o tom, že nejstávajú nijaké nové nebezpečenstvá, ktoré je potrebné mať pod kontrolou.

Informácie, vzdelávanie a odborná príprava

Povedzte ľuďom, čo robíte

Rozprávajte sa s posádkou a zástupcami pracovníkov. Zapojte ich do procesu posudzovania rizika a povedzte im čo robíte na to, aby ste riziko znížili.

Odborná príprava

Všetci členovia posádky na palube rybárskej lode by mali byť odborne vyškolení a kompetentní, pričom každý zaangažovaný by mal mať jasnú úlohu a zodpovednosť týkajúcu sa ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci bez ohľadu na to, či je vlastníkom lode, kapitánom alebo pracovníkom. Každá osoba na palube by mala vedieť, čo robí v prípade núdze.

Príčiny nehôd na malých rybárskych lodiach

Pády cez palubu sú príčinou mnohých smrteľných nehôd na malých rybárskych lodiach. Účinné využívanie záchranných viest zachraňuje životy. Vyťahovanie rybárskych sietí je mimoriadne riziková úloha, keďže pri nej sa pracovníci utopia alebo utrpia zranenie po tom, ako ich zasiahne rybárske náčinie alebo sa do neho zamotajú. Pády a zásahy pohybujúcich sa predmetov (ako je zariadenie vlečnej siete) sú veľmi bežnými nehodami, ktoré nekonia smrťou.

Pravdepodobnosť nehôd posádok malých rybárskych lodí je vysoké kvôli malému počtu posádky a mnohým úlohám, ktoré vykonáva, často v tom istom čase. Zlé poveternostné podmienky môžu zvýšiť riziko nehôd a preto by sa mal identifikovať čas, keď je riziko vyjstí na rybolov príliš veľké. Byť na mori znamená, že v mnohých prípadoch sú dôsledky nehody oveľa vážnejšie, ako keby sa stala na súši.

Faktory, ktoré môžu zvýšiť riziko nehôd

- Dlhé pracovné hodiny, ktoré vedú k únave.
- Staré alebo nedostatočne udržiavané lode.
- Prítomnosť nebezpečných strojových zariadení.
- Stiesnené a malé pracovné priestory.
- Inherentné nebezpečenstvá (napr. more, počasie).
- Nedostatok odbornej prípravy alebo expertných znalostí.
- Nedostatočné monitorovanie plnenia bezpečnostných opatrení.
- Nebezpečný „produkt“ (napr. jedovatá ryba).
- Nedostatočná identifikácia nebezpečenstiev.
- Neposkytnutie alebo nepoužívanie bezpečnostných opatrení alebo osobných ochranných pracovných prostriedkov a pomôcok.

Nebezpečenstvá ohrozujúce zdravie na malých rybárskych lodiach

Nasleduje len niekoľko z nebezpečenstiev ohrozujúcich zdravie, s ktorými sa stretávajú pracovníci na palube malých rybárskych lodí.

Hluk

Na palube rybárskych lodí je bežná vysoká hladina hluku strojových zariadení. Tam kde sú pracovníci vystavení hluku, predchádzajte mu, ak je to možné, inými prostriedkami ako je ochrana uší, vrátane:

- zavádzanie technických kontrol (napr. namontovanie tlmičov na vzdušné výfuky);
- zablokovanie cesty hluku od zdroja k pracovníkovi;
- zmena pracovných režimov;
- údržba strojov a zariadení.

Stres a psychosociálne otázky

Stres spojený s prácou zažívame vtedy, keď požiadavky pracovného prostredia presiahnu schopnosť pracovníkov sa s nimi vysporiadať (alebo ich mať pod kontrolou). Stres spojený s prácou môže viesť k mnohým zdravotným problémom a symptómy stresu spojeného s prácou by mohli viesť k prebytočnému užívaniu alkoholu, tabaku, alebo liekov.

Stres spojený s prácou je organizačný problém a nie je to individuálna slabosť a hlavné príčiny stresu musíme identifikovať a zredukovať. Lepšie plánovanie práce a životné podmienky na palube môžu znížiť riziko poškodenia zdravia naloženého stresom.

Muskuloskeletálne (svalovokostrové) ochorenia

Ručná manipulácia zahŕňa aj pohyb ťažkých bremien ručne alebo telesnou silou a ak je to možné, mali by sme sa tomu vyhnúť. Ak to nie je možné, znížte riziko zranenia do tej miery, do akej je to možné reálnymi akčnými krokmi, ktoré zahŕňajú:

- zlepšenie usporiadania pracoviska, aby bol potrebný menší pohyb;
- prestavenie nákladu tak, aby bol ľahší alebo aby sa jednoduchšie držal;
- zaškolenie pracovníkov a oboznámenie s dobrou praxou a používaním dobrých techník manipulácie.

Poruchy horných končatín spojené s prácou vznikajú hlavne z vykonávania opakovaných krokov. Zredukujte riziko poranenia tým, že:

- zmeníte usporiadanie pracoviska;
- robíte údržbu pracovného zariadenia;
- riadite pracovný režim tak, aby mali pracovníci pravidelné prestávky;
- zaškolíte pracovníkov na používanie dobrých techník.

Nebezpečenstvo infekcie

Zranenia spôsobené rybími kosťami, šupinami alebo ostňami môžu často skončiť infekciou. Dodržiavajte patričné postupy prvej pomoci, aby ste zminimalizovali riziko komplikácií.

Zima, moko, vietor a slnko

Rybolov sa obvyčajne vykonáva za studených, mokrých a veterných podmienok. Tieto environmentálne podmienky zvyšujú riziko zranenia a naštrenia zdravia. Na mori je riziko poškodenia pokožky a očí v dôsledku vystavenia slnku väčšie ako na súši, pretože odraz slnečného svetla tam nemá prekážky.

Nevyhnutné sú pracovné odevy priliehajúce tesne na telo, tepelne izolujúce a vodovzdorné a ochranné opalovací prostriedky s vysokým faktorom ochrany. Slnečné okuliare s bočnými tienidlami môžu zabrániť problémom s očami.

Dobrá prax v rybolove

Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci má internetovú stránku, ktorá sa špecificky venuje dobrej praxi v odvetví rybolovu. Okrem toho, že je tu možné nájsť informácie podľa témy alebo na základe abecedného indexu od A po Z, je tu aj široký zoznam subjektov poskytujúcich informácie.

Túto internetovú stránku môžete nájsť na adrese:
http://europe.osha.eu.int/good_practisce/sector/fisheries

1. Akvakultúra, vrátane chovu rýb je súčasťou odvetvia rybolovu a predstavuje vlastné nebezpečenstvá a riziká. Napríklad pracovníci môžu byť vystavení prachu z krmiva, čo môže viesť k akútnym respiračným alergiám. Prašnosť by sa mala kontrolovať technickými metódami a v krajnom prípade by sa mali používať osobné ochranné pracovné pomôcky (respirátory proti prašnosti).

Kontrolný zoznam pre posudzovanie rizika

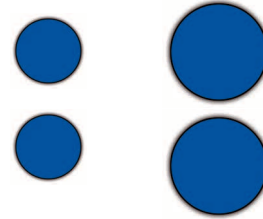
Nebezpečenstvo	Áno/Nie	Preventívne opatrenia
Existuje riziko pádu cez palubu?		
Existuje riziko, že by pracovník spadol do hĺbky viac ako dvoch metrov na palube?		
Existuje riziko pošmyknutia sa na chodníkoch a schodištiach?		
Existujú časti, ktoré majú nebezpečné povrchy (napr. oceľové káble, ostré nástroje)?		
Existujú akékoľvek nebezpečné predmety (napr. debny alebo sudy), ktoré by sa mohli posunúť a spôsobiť ujmu na zdraví?		
Existuje nebezpečenstvo, že bude niekto niečím privalený alebo vtiahnutý do káblov alebo rybárskeho náčinia?		
Existujú akékoľvek nechránené pohybujúce sa časti strojov (hlavne v strojní, napr. rotujúce hriadele)?		
Existujú akékoľvek horúce povrchy (napr. výfuky), ktorých by sa dalo náhodne dotknúť?		
Existuje nebezpečenstvo dostať elektrický šok z akéhokoľvek zdroja?		
Existuje riziko výboja z elektrického oblúka (napr. zo systému batérií)?		
Existuje nebezpečenstvo výbuchu? (napr. výbušný plyn z batérií) Existujú akékoľvek zápalné látky (pevné, tekuté (palivá, mazivá) alebo plyné), ktoré by sa mohli vznietiť?		
Existujú akékoľvek zdroje vznietenia v nebezpečných oblastiach (napr. vo vykurovacom systéme)?		
Robí sa práca v obmedzených priestoroch (napr. v podpalubí, v zásobníkoch), kde môže byť nedostatok kyslíka alebo kde sa môžu hromadiť výpary?		
Existuje dostatočná výmena vzduchu vo vnútorných priestoroch (napr. v strojní)?		
Áká hlučná je strojná? Musíte kričať, aby vás počula iná osoba, ktorá od vás stojí na dva metre?		
Existuje veľa namáhavej fyzickej práce, ktorú je potrebné robiť (napr. doprava a nakladanie úlovkov)?		
Vykona sa na palube opakovaná práca (napr. pri spracovávaní rýb)?		
Je pravdepodobné, že pracovníci sa zrania v dôsledku manipulácie s úlovkom a môžu sa tieto rany nainfikovať (napr. z rybích kostí, ostriov, alebo šupín)?		
Sú pracovníci vystavení nebezpečným látkam (napr. riedidlá, konzervačné látky)?		
Sú tam látky, ktoré môžu vyvolať alergickú reakciu?		
Je pravdepodobné, že pracovníci pracujú s ľadom alebo inými studenými médiami?		
Existuje problém s osvetlením (napr. oslepujúci odraz, blikajúce osvetlenie)?		
Je pravdepodobné, že bude posádka vystavená zlému počasiu?		
Požaduje sa od posádky, aby robila priveľa (napr. tak, že má urobiť priveľa úloh v tom istom čase)?		
Sú na palube nejakí pracovníci, na ktorých je potrebné brať osobitný ohľad (mladí pracovníci, tehotné pracovníčky)?		
Existujú na palube iné nebezpečenstvá, ktoré nepokrýva tento kontrolný zoznam?		

(¹) Číselné údaje za roky 1998 a 1999. Zdroj: Eurostat, Statistics in Focus (Zaostrené na štatistiku), Téma 3, 16/2001.

2. Predchádzanie pádu do vody a používanie vhodnej záchrannéj výstroje sú kľúčovou témou pri znižovaní smrteľných úrazov v odvetví rybolovu. Úrady odporúčajú, aby každá osoba, ktorá pracuje na palube stále nosila vhodnú záchrannú výstroj.

3. Bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci by mali byť riadené na palube. Vykonanie posudzovania rizika je prvým krokom v tomto procese. Ďalšie rady nájdete na tomto informačnom letáku a cez odkazy, ktoré sa nachádzajú v tejto sekcii.

4. Rôzne druhy rybárskych postupov môže predstavovať odlišné nebezpečenstvá a riziká. V tejto časti sa zaoberáme identifikáciou nebezpečenstiev pri výlove mäkyšov a kôrovcov ako je riziko uviaznutia lodnej skrutky v lanách značkových bóji, ktorými sa zvyčajne označujú miesta, kde je veľa homárov.

Získanie ďalších informácií

Stránka európskej agentúry obsahuje množstvo informácií o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci na adrese: <http://europe.osha.eu.int>

Medzi iné informačné zdroje patria:

- EUR-LEX, navrhované a existujúce smernice na adrese: <http://europa.eu.int/eur-lex/en/index.html>
- Generálny direktorát Európskej komisie pre rybolov na adrese: http://europa.eu.int/comm/fisheries/policy_en.htm
- Generálny direktorát Európskej komisie pre zamestnanosť a sociálne záležitosti (vrátane bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci) na adrese: http://europa.eu.int/comm/dhs/employment_social/index_en.htm

Kontrolný zoznam

Kontrolný zoznam poskytuje východisko pre proces posudzovania rizika. Obsahuje rad otázok o bežných nebezpečenstvách a rizikách na malých rybárskych lodiach. Tieto otázky si vyžadujú odpoveď „áno“ alebo „nie“, a je v ňom priestor aj na zapísanie preventívnych opatrení, ktoré sa majú prijať.

Krátky kontrolný zoznam ako je tento, nemôže pokrývať všetky relevantné nebezpečenstvá a riziká. Ak chcete zoznam minimálnych požiadaviek na ochranu zdravia a bezpečnosť pri práci na palube rybárskych lodí, pozrite smernicu Rady 93/103/ES z 23. novembra 1993, ktorá sa dá nájsť na stránke EUR-Lex na adrese uvedenej v časti „Získanie ďalších informácií“.